

РЕЦЕНЗИЯ

По конкурс за академична длъжност „професор“ по професионално направление 3.9 Туризм (Туристически ресурси и туристическо странознание), обявен от Софийския Университет „Св.Кл.Охридски“ в ДВ, бр. 100/16.12.2022 г.

Рецензент: Проф.дгн Мария Стаматова Воденска, Международно Висше Бизнес Училище - Ботевград, научна специалност 4.4. Науки за земята (География на рекреацията и туризма)

Единствен кандидат по конкурса: Доц. д-р Вера Кирилова Николова, катедра „География на туризма“, Геолого-географски факултет, Софийски Университет „Св.Кл.Охридски“

Настоящата рецензия е изготвена съобразно Правилника на СУ за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св.Кл.Охридски“, раздел V, и съгласно заповед № РД 38-80/09.02.2023 г. на Ректора на СУ „Св.Кл.Охридски“.

I. ХАРАКТЕРИСТИКА НА НАУЧНАТА И НАУЧНО-ПРИЛОЖНАТА ПРОДУКЦИЯ НА КАНДИДАТА ПО КОНКУРСА

Единственият кандидат по обявения конкурс за професор доцент д-р Вера Николова участва в него с научна продукция, състояща се от 24 заглавия, публикувани след присъждането на научното звание доцент през 2014 г. Трудовете на кандидата представят резултати от извършена научноизследователска дейност и са публикувани в специализирани научни издания. Сред тях са: 2 колективни монографии, от които едната е представена като хабилитационен труд (В.3); 1 статия, публикувана в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (Г.6), 12 статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове (Г.7), 5 студии, публикувани в нереферирани издания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове (Г.9), 3 публикувани глави от колективни монографии (Г.10), 1 публикуван университетски учебник или учебник, който се използва в училищната мрежа (Е.20). От всички публикации, представени в конкурса 5 са на английски език (20,8%), а 4 от публикациите са издадени в чужбина. Прави впечатление, че една голяма част от публикациите (17) са в

съавторство. Представен е и списък на публикациите до получаването на научното звание доцент, които не са обект на настоящата рецензия.

Нямам общи публикации с доц. д-р Вера Николова. Същевременно познавам разглежданата тематика и това ми дава основание да направя безпристрастна и обективна оценка на представените за рецензиране материали.

Представените публикации могат условно да бъдат класифицирани в следните научни направления:

1. Културно наследство и базирани на него туристически атракции – 8 публикации
2. Регионална география на туризма и устойчиво туристическо развитие – 12 публикации
3. Развитие на различни видове туризъм в България- културен, креативен, събитиен, еко и градски туризъм – 7 публикации
4. Публикации, свързани с обучението в специалност „Туризъм“ – 3 публикации

Доц. д-р Вера Николова е публикувала и 2 материала за КОВИД кризата и нейното отражение върху туризма.

Общият брой на публикациите в четирите направления е повече от 24, тъй като някои публикации могат да бъдат причислени към повече от едно научни направления.

Извън представените за рецензиране публикации са и няколко публикации, невключени в НАЦИД поради липса на идентификационен номер ISBN, от които рецензентът счита за особено важни 3 публикации, свързани с прилагането на Европейската система от индикатори за устойчиво развитие на туризма (ETIS) в избрани региони в България. Другите подобни публикации могат да бъдат отнесени към т. 1 (2 публикации), т. 2 (1 публикация), т. 3 (1 публикация)

В периода 2014 – 2022 г. доцент д-р Вера Николова е участвала общо в 12 проекта - 6 изследователски проекта, финансирани от ФНИ – СУ „Св. Кл. Охридски (на един от проектите е ръководител), 3 изследователски проекта по национални програми и 3 международни изследователски проекта.

Кандидатът за професор е автор на 4 рецензии на научни трудове.

Доц. д-р Вера Николова се ползва със значителен авторитет в научните и управленски среди, за което свидетелстват и нейните извънуниверситетски ангажименти. От 2017 г. досега тя е член на Комисията за провеждане на изпити за придобиване на правоспособност за упражняване на професията „Екскурзовод” към Министерството на туризма в качеството на официален представител на СУ „Св. Кл. Охридски“, като взима участие в провеждането на изпитите и осъществява експертна дейност към посочената комисия.

През 2017 и 2018 г. със заповед на министъра на МОН доц. д-р Вера Николова е определена и е изпълнявала функциите на Председател на Националната комисия за организиране и провеждане на олимпиадата по география и икономика през учебните 2017-2018 г. и 2018-2019 г.

Научните форуми, на които е участвала доц. д-р Николова и които се включват в бройката за участие в конкурса за професор са 18 научно-приложни конференции и семинари, от които 14 национални (12 с международно участие) и 5 в чужбина.

II. ОЦЕНКА НА НАУЧНИТЕ И ПРАКТИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ И ПРИНОСИ

II.1. Характеристика на научните трудове и основни приноси

Най-важната характеристика на научната продукция на кандидата за професор, според рецензента, е нейното умение да разглежда комплексно различни аспекти от развитието на туризма, като по този начин умело съчетава в една и съща публикация елементи на научното изследване по различни тематични направления. В повечето публикации се наблюдава съвместното прилагане на количествени и качествени методи, което придава на получените чрез тези комплексни изследвания резултати важно научно и практико-приложно значение.

Основната част от научните публикации на автора са насочени в областта на изясняване състоянието и развитието на туристически дестинации на различни пространствени нива.

Важен акцент в научно-изследователската работа на доц. д-р Вера Николова са проучванията на развитието на специализирани видове туризъм в България. Културният туризъм се изследва на местно, регионално и национално ниво. Анализират се особеностите на културно-историческите атракции на базата на проучваните ресурси и възможността за създаване на туристически продукти на основата на културното наследство. Доказани са някои регионални и локални особености на културата и усвояването на културното наследство за нуждите на туризма.

Кандидатът за професор изследва една сравнително слабо изучена област в българския туризъм – кулинарното наследство и неговите регионални особености, традициите, обичаите, обредността, периодичните и епизодични културни прояви и тяхната роля за развитието на кулинарния и креативния туризъм у нас, неговата организация и управление, предимствата и недостатъците в предлагането. Предложени са класификационни схеми и типологизиране на наследството и туристическите атракции, както и модели за развитие.

Обработен е богат емпиричен материал, свързан с архивна работа, краеведски източници и съвременни публикации в различни научни области – туризъм, археология, история и етнология, културология, музеология, философия.

Ново направление в проучванията е териториалното изследване на прилагането на Европейската система от индикатори за устойчиво туристическо развитие в някои части на страната – Дунавското крайбрежие и София.

Проведени са редица регионални изследвания, като по този начин са разкрити особеностите на туристическото развитие на редица общини и други територии. Регионалните проучвания се характеризират с изследването на някои специфики, в зависимост от географската среда, мащаба на териториалния обхват и неговите ресурси, позиционирането на пазара, проблемите и перспективите за развитие.

В отделни публикации доц. Николова разглежда негативните последици за туристическия сектор в резултат на пандемията от COVID-19, като посочва и

описва възможните сценарии за тяхното преодоляване и за излизане от кризата.

Основните приноси на доц. д-р В. Николова могат да бъдат обобщени по следния начин:

1. Направени са теоретични обобщения с критичен анализ и собствени становища, допринасящи за усъвършенстване на теорията на туризма. Усъвършенствани са съществуващите дефиниции и типология на туристическите атракции, основани на културното наследство. Постигнат е подобрен фокус на публичните политики, респективно разпределянето на публичните средства за превръщане на културното наследство в туристически атракции. Разработени са методологии чрез усъвършенстване на методи и системи от показатели, както и чрез предлагане на съответни модели.
2. Осъществен е пионерен и задълбочен анализ на състоянието и предлагането на продукти на кулинарния туризъм на част от планинската и полупланинска територия на страната. Направени са конкретни изводи и заключения, които очертават своеобразни модели за развитие на кулинарни дестинации в българските условия.
3. Модифицирана и апробирана е Европейската система от индикатори за устойчиво развитие на туризма на дестинационно ниво.
4. Направени са анализи и обобщения на резултати от експериментално-изследователска дейност в различни дестинации и по видове туризъм. Представени са някои добри практики за развитие на туризма, които отговарят в голяма степен на изискванията за баланс и устойчивост на околната среда.
5. Усъвършенстван е образователния процес в специалност „Туризъм“ в СУ „Св.Кл. Охридски“.

Цитиранията на трудовете на доц. д-р Вера Николова са общо 32, от които 2 са в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове.

Общият брой точки на кандидата за професор за изпълнението на минималните национални изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ за научна област 3. Социални, стопански и правни науки професионално направление 3.9. Туризъм е 909,69 при задължителен минимум 550 точки.

II.2. Критични бележки и препоръки

Към трудовете на доц. д-р Вера Николова, след дадените по горе характеристики и основни приноси, трудно могат да се отправят критични бележки. Като цяло в рамките на своите научни интереси тя добросъвестно и задълбочено е извършвала научни изследвания, чиито резултати са публикувани в адекватна форма. Затова по-удачно е да се направят препоръки за нейната бъдеща работа. Като учен, бих ѝ препоръчала преди всичко да се постарее да увеличи своята самостоятелна научна продукция под формата на студии и монографии, за които тя вече е направила сериозна научна заявка. Също така би могло да се увеличи броят на публикациите в чужбина.

III. УЧЕБНА И ПРЕПОДАВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ НА КАНДИДАТА

Доц. д-р Вера Николова има 32 годишен стаж като преподавател, от които 12 години в Софийския Университет „Свети Климент Охридски“, Геолого-географски факултет, катедра „География на туризма“. Преди това е преподавала главно в ПУ „Паисий Хилендарски“ – Филиал – Смолян, а така също в Европейски колеж по икономика и управление и ВУАРР – Филиал гр. Пазарджик. Успешно е защитила дисертационен труд през 2007 г. От 2014 г. заема академичната длъжност „доцент“ в катедрата по География на туризма при ГГФ на СУ „Св.Кл.Охридски“.

Учебната ѝ натовареност е значителна – при норматив 270 часа аудиторна заетост годишно, в периода 2018-2022 г. тя е имала минимум по 498 часа годишно. Максималната ѝ учебна заетост е през академичната 2021-2022 учебна година - 1901, 6 часа.

Основните дисциплини, по които кандидатът преподава в СУ са 4 на брой в бакалавърската степен на обучение и 3 на брой в магистърската степен на обучение. В бакалавърската степен това са: Туристически ресурси, Световни туристически региони и дестинации, Развитие и актуални проблеми на туризма в България и Специализирани видове туризъм. В ОКС магистър дисциплините са: Туристически ресурси, Световни туристически региони и дестинации и Разработване на туристически продукти и атракции.

От периода на придобиване на длъжност „доцент“, до момента д-р Николова е работила с 3 докторанти, единият от които е защитил успешно дисертацията си. За периода юни 2014 г. до настоящия момент под нейно ръководство са защитили дипломни работи 30 студенти.

В рамките на своята учебна дейност по дисциплината Световни туристически региони и дестинации със студенти от 4 курс Туризм бакалаври доц. д-р Вера Николова (съвместно с гл.ас. д-р А.Казаков) създаде много интересни и иновативни анимационни продукти – театрално-музикални представления, За периода 2014 – 2019 г. са изготвени 13 сценария за представяне на различни дестинации и са осъществени 13 представления пред публика и в присъствие на дипломатически представители на съответните страни. Представленията се реализират на сцената на студентски театър „Алма Алтер“ и се радват на много голям интерес и одобрение от цялата студентска и преподавателска общност, както и от много гости.

IV. ЛИЧНИ ВПЕЧАТЛЕНИЯ ОТ КАНДИДАТА

Познавам доц. д-р Вера Николова от времето, когато тя беше преподавател в ПУ „Паисий Хилендарски“, филиал Смолян. През този дълъг период съм имала възможност многократно да се убедя в нейната принципност, научно-изследователски хъс, трудолюбивост, отзивчивост и коректност. Уважавана и обичана е от студентите, и от колегите си. Считаю, че тя притежава всички необходими човешки качества и личностни достойнства за научното звание „професор“.

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Научните постижения на доц. д-р Вера Николова напълно отговарят на изискванията за получаване на академичната длъжност „професор“ по научната специалност 3.9 Туризм. Изследванията, изводите, предложенията и приносите са лично дело на автора. Всички трудове са публикувани или докладвани на национални и международни конференции и са станали обществено достояние. Съдържащите се в тях приноси могат да се използват в практиката на туристическото развитие на страната.

Високо теоретичното и методологично равнище на осъществяването на научно-изследователската работа, постигнатите резултати и приноси в областта на културния и кулинарния туризм, проучването и анализирането на устойчивото туристическо развитие на регионално и локално ниво, дългогодишната и богата преподавателска дейност, както и личните ми впечатления от нея, ми дават основание да изразя **изцяло положително отношение** по кандидатурата на доц.д-р Вера Кирилова Николова за получаване на академичната длъжност „професор“ по научна специалност 3.9 Туризм (Туристически ресурси и туристическо странознание).

С уважение:

София, 05.04.2023 г.

(Проф.дгн Мария Воденска)